

ЯК ВИРІШИТИ СПІР?

З метою підвищення правової свідомості українців та інформування громадян щодо використання та захисту їхніх прав у повсякденному житті у 2017 році стартував загальнонаціональний правопросвітницький проект Міністерства юстиції України «Я МАЮ ПРАВО!». В рамках проекту проводиться інформування громадян та надання практичних рекомендацій щодо захисту прав за найбільш актуальними напрямками.

Більше інформації про проект «Я МАЮ ПРАВО!» - на сайті pravo.minjust.gov.ua та за номером 0 800 213 103 (єдиний контакт-центр системи надання безоплатної правової допомоги).

Одним із напрямків проекту «Я МАЮ ПРАВО!» є поширення знань про механізми вирішення правових спорів, які виникають між суб'єктами правовідносин у різних галузях права.

Кожен із нас періодично вступає у суспільні відносини з іншими суб'єктами: фізичними та юридичними особами, органами влади, - з метою реалізувати своє право, свободу, інтерес або навіть обов'язок. Проте нерідко виникають ситуації, коли наші права, свободи, чи інтереси суперечать інтересам інших суб'єктів суспільних відносин. Виникнення та вирішення таких конфліктних (спірних) ситуацій регулюються нормами права. Спір – це юридичний конфлікт між учасниками правовідносин, який виникає внаслідок різного розуміння ними взаємних прав та обов'язків, що перешкоджає їх реалізації, та у якому кожен з учасників захищає свої права. За змістом, тобто за характером прав та обов'язків, якими наділені учасники правовідносин, спори поділяються на декілька видів: сімейні, земельні, житлові, цивільні, господарські, адміністративні, корпоративні, трудові. Якщо кожен з учасників діє добросовісно, як правило, можна виявити причини спору та врегулювати його самостійно.

Також Ви маєте право залучити юриста: подзвони до Єдиного контакт-центру 0 800 213 103 та отримай правову консультацію. Або Ви можете звернутися до центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги або отримати правову консультацію від юристів, які надають платні послуги, юристів громадських правозахисних організацій, параюристів, юристів, які надають свої послуги на умовах pro bono, юридичних клінік при вищих навчальних закладах тощо.

Самостійне вирішення спору є найбільш бажаним способом, оскільки лише він дозволяє задовольнити інтереси усіх учасників спору. Сторони мають право застосувати вказані способи врегулювання спорів на будь-якій його стадії та незалежно від того, чи звернулись вони вже до інших способів врегулювання спору. Якщо не вдалося вирішити спір самостійно, що робити? У випадку, якщо сторони самостійно не дійшли згоди, вони можуть спільно звернутись до третьої особи – медіатора, задля вироблення способу врегулювання спору, який би влаштовував усі сторони. Медіатор не має права приймати обов'язкові для сторін рішення чи зобов'язувати сторони до вчинення певних дій.

Якщо сторонам не вдалося вирішити спір ні самостійно, ні за допомогою медіатора, будь-яка зі сторін може звернутися до уповноваженого

органу. Проконсультуйтеся з юристами щодо того: який орган державної влади чи місцевого самоврядування уповноважений на вирішення конкретного спору, який порядок звернення до такого органу, як підготувати необхідні документи.

Конституція України гарантує кожному право на захист його прав у суді. Зазвичай, сторони захищають свої інтереси в суді через представників – адвокатів. Сторони самостійно обирають адвоката та укладають з ним договір про надання правової допомоги. В той же час, окремим категоріям осіб держава гарантує безоплатну вторинну правову допомогу. Альтернативним судовому порядку вирішення цивільних та господарських спорів може бути третейський суд.

Однією із можливостей отримання консультації з метою вирішення спору є право будь-якої особи звернутися до центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Прийняття 02.06.2011 року Верховною Радою України Закону України “Про безоплатну правову допомогу” за №3460-VI (далі – Закон), який набрав чинності 9 липня 2011 року, дозволило Україні отримати правову базу та інституціональний механізм для реалізації як закріпленого статтею 59 Конституції України права кожного на правову допомогу, зокрема, у випадках, коли вона відповідно до закону повинна надаватись безоплатно, так і зобов’язань за низкою міжнародних договорів, які містять положення щодо надання правової допомоги і учасником яких є Україна. Зокрема, це Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16.12.1966 р., які прямо чи опосередковано встановлюють зобов’язання для держав-учасниць надавати безоплатну та кваліфіковану правову допомогу малозабезпеченим особам при обвинуваченні їх у вчиненні кримінальних правопорушень.

Прийнятий Верховною Радою України Закон визначив зміст права на безоплатну правову допомогу, порядок реалізації цього права, підстави та порядок надання безоплатної правової допомоги, державні гарантії щодо надання безоплатної правової допомоги. Відповідно до п.1 ч.1 ст.1 даного Закону **безоплатною правовою допомогою визнається** правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел, вона може надаватися у формі первинної та вторинної безоплатної правової допомоги.

Право на отримання безоплатної правової допомоги - це гарантована, згідно із ст.3 Закону, Конституцією України можливість *громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту*, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених зазначеним вище Законом. Тобто отримати безоплатну правову допомогу мають право не тільки громадяни України, але й іноземці, особи без громадянства, а також біженці чи особи, які потребують додаткового захисту, та деякі інші категорії осіб, що перебувають під юрисдикцією України.

Згідно із ст.13 Закону **безоплатна вторинна правова допомога** - вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб

до правосуддя. Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг: 1) захист; 2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; 3) складення документів процесуального характеру (ними є: позовні заяви, апеляційні і касаційні скарги тощо).

Отримувати такий різновид правової допомоги мають право певні категорії осіб, визначені в ст.14 Закону. На підставі норм зазначених у цій статті суб'єктами права на безоплатну вторинну правову допомогу є наступні категорії осіб: 1) особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо їхній середньомісячний дохід не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до закону для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, а також особи з інвалідністю, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі, що не перевищує двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб - на всі види правових послуг, передбачені ч.2 ст.13 Закону; 2) особи, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими, - на правові послуги, передбачені [п.п.1, 3](#) ч.2 ст.13 Закону; 3) особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, - на правові послуги, передбачені [п.п.1, 3](#) ч.2 ст. 13 Закону, а також деякі інші категорії осіб.

Надавати безоплатну вторинну правову допомогу в Україні мають право наступні суб'єкти: 1) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги; 2) адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги забезпечують надання всіх видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 Закону. Повноваження та порядок діяльності центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги встановлюються Положенням про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 02.07.2012 №967/5. Діяльність центрів поширюється на територію відповідної адміністративно-територіальної одиниці. На території Харківської області діє **Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Луганській та Харківській областях** за наступною адресою: майдан Свободи (Держпром), 5, 6 під'їзд, 3 поверх (ліве крило) м. Харків, 61022, Україна, ел. пошта: office.kharkiv@legalaids.kh.ua, та підпорядковані йому місцеві центри, єдиний телефонний номер системи безоплатної правової допомоги **0-800-213103**.

ЯК ОТРИМАТИ ПОДАТКОВУ ЗНИЖКУ НА НАВЧАННЯ?

28 липня поточного 2018 року були внесені зміни до Податкового кодексу України, які дозволили громадянам, які сплачують за освітні послуги, що надаються дошкільними, шкільними та позашкільними закладами освіти, отримати право на податкову знижку. Раніше таке право надавалося лише за послуги, сплачені за отримання послуг вітчизняних закладів професійної (професійно-технічної) та вищої освіти.

Слід зазначити, що зміни до Податкового кодексу України були внесені на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання», який був розроблений та прийнятий за ініціативи Міністерства юстиції України та його очільника - Павла Петренка. Саме внесеними змінами до чинного податкового законодавства було надано право отримати зазначену вище податкову знижку батькам, які оплачують навчання дітей у закладах дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти.

Відповідно до п.14.1.170 ст.14 Податкового кодексу України *податкова знижка* для фізичних осіб, які не є суб'єктами господарювання, - документально підтверджена сума (вартість) витрат платника податку - резидента у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів - фізичних або юридичних осіб протягом звітного року, на яку дозволяється зменшення його загального річного оподаткованого доходу, одержаного за наслідками такого звітного року у вигляді заробітної плати, у випадках, визначених цим Кодексом.

Право на отримання податкової знижки мають громадяни України, які оплачують навчання у закладах дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти за себе або члена своєї сім'ї першого ступеня споріднення (батьки, чоловік/дружина, діти, у тому числі усиновлені). Тобто, якщо платник сплачував за своє навчання, навчання дітей або батьків, він може звернутися до органів Державної фіскальної служби для отримання податкової знижки. Для цього йому після закінчення податкового року необхідно подати до 31 грудня декларацію, в якій зазначити суму отриманих доходів та суму коштів, які були сплачені на освітні послуги. Таким чином, отримати відшкодування (податкову знижку) за видатками на освіту, отриману в 2017 календарному році, можна до 31 грудня 2018 року включно. Для отримання податкової знижки за 2018 рік громадяни мають подати декларацію про отримані доходи з 1 січня до 31 грудня 2019 року. Повернення сплачених за отримання освітніх послуг коштів відбувається протягом 60 днів у спосіб, зазначений платником у декларації.

Задля отримання податкової знижки на навчання слід:

- 1) оплатити навчання та зберегти квитанції для органів Державної фіскальної служби про оплату;
- 2) отримати від роботодавця довідку про доходи (у разі якщо працююча особа платить податки і оплачує навчання та офіційно оформлена на підприємстві);

3) до 31 грудня поточного року заповнити податкову декларацію про майновий стан та доходи за минулий рік;

4) подати документи на отримання знижки в ДФС за місцем реєстрації та отримати податкову знижку.

Для отримання податкової знижки до органів ДФС необхідно подати наступні документи:

- копію паспорта;
- копію довідки про присвоєння податкового номера (крім фізичних осіб, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта);
- довідку про доходи за формою №3;
- копію договору із навчальним закладом (в якому має бути зазначено: хто надає послугу, хто її отримує, яка сума та термін надання освітньої послуги); копії квитанцій (чеків, платіжних доручень) про оплату навчання;
- оригінали документів, що підтверджують ступінь споріднення (свідоцтво про народження, свідоцтво про шлюб);
- податкову декларацію про майновий стан і доходи;
- заяву із зазначення реквізитів рахунку для перерахування відшкодування.

Згідно із нормами чинного законодавства приватним підприємцям податкова знижка не надається. Витрати на військову кафедру та інші курси в закладах освіти не враховуються. Також в розрахунок податкової знижки не включаються витрати на навчання за кордоном.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ

У прагненні до створення такого світу, в якому люди будуть вільні від страху та злиднів, статтею 14 Загальної декларації прав людини міжнародне співтовариство погодилося, що кожен має право шукати притулок від переслідувань в інших країнах і користуватись притулком. На продовження цього положення було прийнято Конвенцію ООН 1951 року про статус біженців та Протокол щодо статусу біженців 1967 року, які разом зі статутом Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), становлять підґрунтя міжнародного права щодо вказаної категорії осіб.

За повідомленням Управління Верховного комісара ООН у справах біженців в середньому, близько 1500 осіб на рік подають заяву про надання статусу біженця, і ці заявники мешкають в різних містах України. Відповідно до п.1 ч.1 ст.1 Закону України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту" від 08.07.2011 №3671-VI **біженцем визнається**: особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань. Також в зазначеному вище Законі крім поняття «біженець», дається визначення ще двом категоріям осіб, які шукають притулку в Україні, це: «особа, яка потребує додаткового захисту» (п.13.ч.1 ст.1 Закону) та «особи, які потребують тимчасового захисту» (п.14 ч.1 ст.1 Закону). Відповідно до ст.5 Закону особа, яка з наміром бути визнаною біженцем в Україні або особою, яка потребує додаткового захисту, перетнула державний кордон України в порядку, встановленому законодавством України, повинна протягом п'яти робочих днів звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту (це – Державна міграційна служба України), із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Пам'ятайте! Оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, проводиться на підставі заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Така заява особисто подається іноземцем чи особою без громадянства або її законним представником до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, за місцем тимчасового перебування заявника.

Увага! До заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, додаються документи, що посвідчують особу заявника, а також документи та матеріали, що можуть бути доказом наявності умов для

визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. У разі якщо у заявника відсутні документи, що посвідчують його особу, або такі документи є фальшивими, він повинен повідомити про цю обставину в заяві про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а також викласти причини виникнення зазначених обставин. До заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, додаються також по чотири фотокартки заявника та членів його сім'ї, які не досягли вісімнадцятирічного віку, відомості про яких внесені до заяви.

Посвідчення біженця чи посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, видається строком на п'ять років.

З метою створення належних умов для захисту та інтеграції в українське суспільство біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, забезпечення рівних можливостей для її участі у соціально-економічному та культурному житті держави чинне законодавство України закріплює в Конституції України в статті 36 право членів національних меншин, які є біженцями, на свободу об'єднання у громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Правові відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб – підприємців регулюються Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV (далі –Закон).

Відповідно до п.4 ст.1 Закону державна реєстрація юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців (далі - державна реєстрація) - офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту створення або припинення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, засвідчення факту наявності відповідного статусу громадського об'єднання, професійної спілки, її організації або об'єднання, політичної партії, організації роботодавців, об'єднань організацій роботодавців та їхньої символіки, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, про юридичну особу та фізичну особу - підприємця, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених цим Законом.

Проведення державної реєстрації відбувається за механізмом, закріпленим у розділі IV Закону. Згідно із ст.14 вказаного вище Закону необхідно, по-перше, подати документи для державної реєстрації. Документи для державної реєстрації можуть подаватися у паперовій або електронній формі. У паперовій формі документи подаються особисто заявником або поштовим відправленням. Якщо документи подаються особисто, заявник пред'являє документ, що відповідно до закону посвідчує особу. У разі подання документів представником додатково

подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) документа, що підтверджує його повноваження (крім випадку, коли відомості про повноваження цього представника містяться в Єдиному державному реєстрі). Документи в електронній формі подаються заявником через портал електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції України в Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи. Документи в паперовій формі приймаються за описом, примірник якого в день їх надходження видається заявнику з відміткою про дату їх отримання та кодом доступу в той спосіб, відповідно до якого були подані документи.

За державну реєстрацію громадського об'єднання адміністративний збір не справляється.

Державна реєстрація громадських об'єднань здійснюється за місцезнаходженням громадського об'єднання в межах Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та Севастополя. Послуги з державної реєстрації надаються відповідними територіальними органами Мін'юсту згідно чинного законодавства України.

У м. Харкові суб'єктом реєстрації є відділ державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та громадських формувань Управління державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Харківській області, який знаходиться за адресою: м. Харків, вул. Я. Мудрого, буд. 26. В Головному територіальному управлінні юстиції у Харківській області функціонує "Гаряча лінія з питань реєстрації громадських формувань". **Номер телефону гарячої лінії (057) 752-49-75.**

НОВІ ПРАВИЛА ЩОДО ВИЇЗДУ ЗА КОРДОН З ДИТИНОЮ

Одним з найважливіших завдань соціально орієнтованої держави є сприяння розвитку молодого покоління, задоволення його потреб та виконання обов'язків, передбачених Конвенцією ООН про права дитини та іншими міжнародно-правовими актами. Втілення в життя вимог цих документів потребує від Української держави невідкладних дій, спрямованих на пріоритетне ефективне вирішення проблем дитинства. Поліпшення умов розвитку дітей має розглядатись як передумова сприятливого соціально-економічного і демографічного майбутнього, як проблема національного значення, що потребує першочергового вирішення.

Саме з метою надання дитині соціальних та економічних гарантій для її повноцінного розвитку Верховною Радою України 03.07.2018 року було прийнято другий пакет законів ЧужихДітейНеБуває², а саме: Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання» №2475-VIII (далі – Закон). Даний пакет законів спрямований на створення цілісної, комплексної системи державної сімейної політики, на те, що пріоритетом у діяльності всіх гілок влади в Україні повинна стати українська родина.

Вказаним вище Законом внесені зміни до Сімейного, Цивільного, Цивільного процесуального кодексів України, Законів України «Про нотаріат», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про виконавче провадження», «Про дорожній рух», «Про безоплатну правову допомогу» тощо.

Змінами до Сімейного кодексу України встановлюється, зокрема, можливість того з батьків, з ким за рішенням суду проживає дитина з інвалідністю чи тяжко хвора дитина (за відповідним переліком захворювань, далі – хвора дитина), самостійно вирішувати питання щодо тимчасового виїзду дитини (до одного місяця і більше) за межі України з метою її лікування, навчання, а також відпочинку за наявності заборгованості другого з батьків зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за три місяці. До прийняття даного Закону законодавство встановлювало таку можливість для виїзду дітей у разі наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців, не враховуючи необхідності додаткового захисту для такої вразливої категорії дітей.

Безперешкодно тимчасово поїхати з дитиною в іншу країну надається право тому з батьків, який проживає з дитиною, якщо інший з батьків, має заборгованість з аліментів 4 місяці.

При цьому відповідна згода другого з батьків не потребується у разі виїзду дитини за межі України разом з тим із батьків, з ким вона проживає за рішенням суду, на строк до одного місяця. Якщо мета поїздки: лікування; навчання; участь у дитячих змаганнях, фестивалях, наукових виставках, учнівських олімпіадах та конкурсах, екологічних, технічних, мистецьких туристичних, дослідницьких, спортивних заходах; оздоровлення та відпочинок.

Для виїзду за межі країни необхідно мати рішення суду або органу опіки про визначення місця проживання дитини, документ, що підтверджує мету виїзду за кордон, а також взяти у місцевому органі державної виконавчої служби Мін'юсту або у приватного виконавця довідку про наявність заборгованості за 4 місяці, а в разі наявності інвалідності або тяжких захворювань у дитини – за 3 місяці. При перетині кордону пред'явити ці документи співробітникам прикордонної служби. Якщо мова йде про виїзд з хворою дитиною, а борг становить рівно 3 місяці – необхідно також пред'явити документи, які підтверджують інвалідність або тяжке захворювання дитини.

Якщо місце проживання батька відомо, він не ухиляється від сплати аліментів та належно виконує батьківські обов'язки, його необхідно поінформувати про тимчасовий виїзд дитини за межі України **рекомендованим листом**. У листі має бути вказана мета поїздки і час, на який мати з дитиною покидають територію України. Якщо згоду не надали протягом 10-ти днів після вручення рекомендованого листа необхідно подати до суду заяву щодо надання дозволу на виїзд з дитиною за кордон без згоди другого з батьків. А на кордоні пред'яви нотаріально посвідчену згоду другого з батьків на виїзд або копію рішення суду про дозвіл на виїзд дитини.

ВАЖЛИВО! За умисне порушення строків перебування за кордоном наступає адміністративна відповідальність – штраф від 1700 до 3400 грн. та втрата права виїзду з дитиною за кордон без згоди другого з батьків на рік.

Оскільки кожна конкретна справа вимагає індивідуального підходу та ознайомлення з документами, зверніться до одного з бюро чи центрів безоплатної правової допомоги Міністерства юстиції. Дізнатися про адресу найближчого можна за телефоном гарячої лінії 0(800) 213-103.

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ – ЗА ВІДПОВІДАЛЬНЕ БАТЬКІВСТВО!

ЗУПИНЕМО БУЛІНГ У ШКОЛІ!

Нині серед учнівської молоді надзвичайно загострилася проблема насильства, здійснюваного самими дітьми одне до одного. Останніми роками визнано поширення в освітній практиці такого явища, як шкільний булінг. Це соціальна проблема всього світу протягом останніх ста років, однак вона ще й досі не вивчена.

Булінг (bullying, від англ. bully — хуліган, забіяка, задирака, грубіян, насильник) визначається як утиск, дискримінація, цькування. Цей термін означає тривалий процес свідомого жорстокого ставлення (фізичного і психічного) з боку дитини або групи до іншої дитини або інших дітей.

Мотивацією до булінгу стають заздрість, помста, відчуття неприязні, прагнення відновити справедливість; боротьба за владу; потреба підпорядкування лідерів, нейтралізації суперника, самоствердження тощо аж до задоволення садистських потреб окремих осіб.

Як показує практика, форми шкільного булінгу можуть бути різними: систематичні кепкування з будь-якого приводу (від національності до зовнішнього вигляду дитини); задирство; фізичні і психічні приниження; різного виду знущання; бойкот та ігнорування; псування особистих речей тощо.

Існують наступні типи булінгу та його форми:

- **фізичний** – завдання ударів, штовхання, пошкодження або крадіжка власності;
- **психологічний**– виключення інших із групи чи розповсюдження пліток або чуток;
- **усна (словесна)**– обзивання, глузування або висловлювання, якими ображається стать, раса, національність;
- **письмова**– написання записок або знаків, що є болючими чи образливими;
- **електронна (загальновідома як кібербулінг)** – розповсюдження чуток та образливих коментарів з використанням електронної пошти, мобільних телефонів (наприклад, надсилання СМС) і сайтів соціальних мереж.

Соціальна структура булінгу, як правило, має три елементи, а саме:

- переслідувач (булі);
- жертва;
- спостерігач.

У сучасній науці існує декілька підходів до вивчення булінгу. Одні дослідники зосереджують увагу на пошуку й визначенні особистісних рис,

характерних для особи булі та його жертви. Інші намагаються розглядати булінг як соціально-психологічний процес.

Ось як визначає типові риси учнів, схильних ставати булі, норвезький психолог Д. Ольвеус:

- вони відчувають сильну потребу панувати й підпорядковувати собі інших учнів, переслідуючи власні цілі; вони імпульсивні й легко шаленіють;
- вони часто зухвалі та агресивні в ставленні до дорослих (передусім батьків і вчителів);
- вони не виявляють співчуття до своїх жертв;
- якщо це хлопчики, вони зазвичай фізично сильніші за інших.

Типові жертви булінгу також мають свої характерні риси:

- вони похливі, вразливі, замкнуті й сором'язливі;
- вони часто тривожні, невпевнені в собі, нещасні й мають низьку самоповагу;
- вони схильні до депресії й частіше за своїх ровесників думають про самогубство;
- вони часто не мають жодного близького друга та успішніше спілкуються з дорослими, ніж із однолітками;
- якщо це хлопчики, вони можуть бути фізично слабшими за своїх ровесників.

Ці риси є водночас і причиною, і наслідком булінгу. У той самий час, на думку окремих дослідників, відтворити типовий портрет агресора та жертви неможливо. Деякі психологи фіксують увагу не стільки на індивідуальних властивостях дитини, скільки на її місці в групі. Ті діти, які активно не включені в групові процеси, тримаються осібно, менш товариські, як правило, є аутсайдерами і їх (інколи більш обдарованих і талановитих) не люблять у групі. У таких випадках знаходиться хтось, хто бере на себе роль виконавця групової волі. У результаті виникає булінг. Говорячи про спостерігачів (ким би вони не були), учені відзначають такі їх типові характерні риси, як відчуття провини і відчуття власного безсилля.

Шкільний булінг — явище системне й комплексне. Тому, окрім лікарів, психіатрів, психологів (які займаються зазвичай уже з тими, хто піддався цькуванню та знуцанням з боку своїх однолітків і однокласників), до вивчення й профілактики цього явища повинні, безперечно, долучатись учителі, соціальні педагоги, шкільні психологи.

Що можна зробити, щоб зупинити явища булінгу у дитячому середовищі:

- виховувати здорові стосунки у класі;
- не залишайтеся байдужими;

- сприймати людину такою якою вона є;
- дайте зрозуміти дітям, що соціальний стан не є приводом для цькування;
- поясніть дітям, що заздрість - негативна риса людини;
- дайте зрозуміти дітям, що сильніший - не означає розумніший, що фізичні вади - це не вина дитини;
- на особистому прикладі покажіть, що ви не підтримуєте явище булінгу;
- поважайте думки та погляди інших;
- виявляйте доброзичливість, милосердність, повагу до інших, підтримуйте одне одного та поважайте право кожного бути самим собою, виявляйте готовність до примирення, визнавайте свої помилки;
- Покажіть дитині перевагу, що увагу вчителя та однокласників можна повернути до себе гарними вчинками.

ЯКЩО ВАША ДИТИНА СТАЛА ЖЕРТВОЮ БУЛІНГУ

- Зберігайте спокій, будьте терплячими, не потрібно тиснути на дитину;
- Поговоріть з дитиною, дайте їй зрозуміти, що ви не звинувачуєте її в ситуації, що склалася, готові її вислухати і допомогти;
- Запитайте, яка саме допомога може знадобитися дитині, запропонуйте свій варіант вирішення ситуації;
- Поясніть дитині, до кого вона може звернутися за допомогою у разі цькування (психолог, вчителі, керівництво школи, старші учні, батьки інших дітей, охорона);
- Повідомте керівництво школи про ситуацію, що склалася, і вимагайте належного її урегулювання. Найкраще написати і зареєструвати офіційну заяву, адже керівництво закладу освіти несе особисту відповідальність за створення безпечного і комфортного середовища для кожної дитини;
- Підтримайте дитину в налагодженні стосунків з однолітками та підготуйте її до того, що вирішення проблеми булінгу може зайняти деякий час.

Якщо вирішити ситуацію з булінгом на рівні школи не вдається – повідомте поліцію!

Захистіть свою дитину від цькування!

ЯКЩО ВАША ДИТИНА АГРЕСОР

- Відверто поговоріть з дитиною про те, що відбувається, з'ясуйте мотивацію її поведінки;
- Уважно вислухайте дитину, з повагою поставтеся до її слів;
- Поясніть дитині, що її дії можуть бути визнані насильством, за вчинення якого настає відповідальність;
- Чітко і наполегливо попросіть дитину припинити таку поведінку, але не погрожуйте обмеженнями і покараннями. Повідомте їй, що будете спостерігати за її поведінкою;
- Зверніться до шкільного психолога і проконсультуйтеся щодо поведінки своєї дитини під час занять;

– агресивна поведінка і прояви насильства можуть бути ознакою серйозних емоційних проблем.

Пам'ятайте, дитина-агресор не зміниться відразу! Це тривалий процес, який потребує витримки і терпіння!

ДЕ ОТРИМАТИ ДОПОМОГУ?

Якщо Ваша дитина постраждала від булінгу – зверніться до класного керівника, а в разі його/її неспроможності владнати ситуацію – до завуча або директора школи.

Найкраще написати і зареєструвати офіційну заяву, адже керівництво закладу освіти несе особисту відповідальність за створення безпечного і комфортного середовища для кожної дитини.

Якщо вчителі та адміністрація не розв'язали проблему – звертайтеся із заявою до поліції.

Якщо Вам необхідна правова допомога (юридична консультація, складання заяви, інших документів) – зверніться до Єдиного контакт-центру безоплатної правової допомоги за номером **0 800 213 103** (цілодобово і безкоштовно в межах України).

ВАЖЛИВО: діти мають право безоплатно отримати послуги адвоката (складання заяв, представництво в суді).

Якщо дитині необхідна психологічна допомога – зверніться на Національну дитячу «гарячу лінію» для дітей та батьків з питань захисту прав дітей за номером **116-111** .

ЯК ПРОТИДІЯТИ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ?

В усьому світі визнано, що сім'я є інтегральним показником суспільного розвитку, який відображає моральний стан суспільства і є могутнім фактором формування демографічного потенціалу. Проте, на сьогоднішній час, в українських родинах стають непоодинокими випадки вчинення насильницьких дій проти інших членів сім'ї. Такі дії можуть мати різний характер, тобто можуть бути вчинені не тільки фізичні дії, але й дії економічного, психологічного, або сексуального характеру.

З 07 січня 2018 року набув чинності новий Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі – Закон), який запровадив нові механізми захисту дітей та жінок від домашнього насильства.

Відповідно до п.3 ст.1 Закону домашнє насильство - діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Насильство може бути:

- **фізичне** (заподіяння тілесних ушкоджень, незаконне позбавлення волі, мордування, залишення в небезпеці, ненадання допомоги, заподіяння смерті);

- **сексуальне** (будь-які діяння сексуального характеру, вчинені без згоди особи);

- **психологічне** (словесні образи, погрози, приниження, переслідування, залякування, обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, що спричиняють невпевненість, нездатність захистити себе, шкоду психічному здоров'ю);

- **економічне** (умисне позбавлення житла, їжі, одягу, коштів чи документів, перешкоджання в отриманні лікування, заборона працювати, примушування до праці, заборона навчатися).

За вчинення домашнього насильства несе відповідальність: подружжя; особи, які проживають (проживали) спільно однією сім'єю; їх родичі; опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, а також, колишнє подружжя, наречені; особи, які мають спільних дітей; батьки або діти одного з подружжя (колишнього подружжя).

За ініціативою поліції або за заявою постраждалої особи до кривдника може бути застосовано терміновий заборонний припис, що передбачає: - зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; - заборону на вхід та перебування у місці проживання (перебування) постраждалої особи; - заборону в будь-який спосіб контактувати із постраждалою особою. За невиконання припису - штраф, громадські роботи або адміністративний арешт. Термін дії припису - до 10 діб. На більш тривалий термін видається обмежувальний припис. Підстава: заява потерпілої особи або її

представника, батьків, родичів, органу опіки та піклування. Рішення про застосування обмежувального припису приймає суд. Він передбачає:

- заборону перебувати в місці спільного проживання (перебування), - усунення перешкод у користуванні майном потерпілою особою;
- обмеження спілкування з постраждалою дитиною;
- заборону наближатися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць відвідування постраждалої особи;
- заборону особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, переслідувати її, спілкуватися з нею;
- заборону вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою. Термін застосування - до шести місяців.

Згідно із ст.24 Закону до спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству належать: 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника; 2) обмежувальний припис стосовно кривдника; 3) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи; 4) направлення кривдника на проходження програми для кривдників.

Що робити у разі домашнього насильства? Одразу викликати поліцію - 102. Звернутися за безкоштовною правовою допомогою: 0800-213-103 (Єдиний контакт-центр безоплатної правової допомоги – цілодобово та безкоштовно у межах України). До кривдника може бути застосовано терміновий заборонний припис, або обмежувальний припис, який приймає суд.

Де і як можна отримати допомогу?

Цілодобово безкоштовно національна “гаряча лінія” 116-123. Особам, що стали жертвами домашнього насильства, надається безкоштовна юридична допомога (захист, представництво у суді, складання документів).

Адреси центрів: www.legalaid.gov.ua/ua/local-centres Єдиний контакт-центр безоплатної правової допомоги 0800-213-103.

ОТРИМУЙ АЛІМЕНТИ!

У зв'язку з особливим станом дитини як особи, що через свій вік потребує певної матеріальної підтримки та захисту, окреме значення мають зобов'язання батьків щодо утримання дитини до досягнення нею повноліття. Відповідно до ст.180 Сімейного кодексу України (далі – СК) батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Обов'язок утримувати дитину є рівною мірою обов'язком як матері, так і батька. Причому обов'язком особистим, індивідуальним, а не солідарним. Обов'язок утримувати дитину не залежить від віку батьків. Закон передбачає **два порядки надання батьками утримання дитині: добровільний та примусовий**. Добровільне виконання батьками обов'язків щодо утримання дитини поділяється на фактичне та договірне. Батьки, зокрема, можуть домовлятися про розмір коштів, що витрачаються на харчування, одяг, навчання, проведення дозвілля й інші побутові потреби дитини. Один із батьків може подати заяву за своїм місцем роботи, місцем виплати пенсії, стипендії про нарахування аліментів на дитину, вказавши розмір та строк. Заява подається особою, яка буде сплачувати аліменти, а не особою, на користь якої сплачуються аліменти. Аліменти відраховуються не пізніше триденного строку від дня, встановленого для виплати заробітної плати, пенсії, стипендії. Бажаючи забезпечити добровільне виконання обов'язків на майбутнє батьки можуть надати своїй домовленості обов'язкового юридичного значення, уклавши цей договір (ч.2 ст.93 і ст.189 СК). Договір укладається у письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню. У разі невиконання одним із батьків свого обов'язку за договором, аліменти з нього можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса.

Також законодавство передбачає не тільки добровільний, але і примусовий порядок сплати аліментів. Він має місце у разі виникнення спору про надання коштів на утримання дитини. У такому випадку кожний з подружжя може звернутися до суду з вимогою про стягнення аліментів у примусовому порядку. СК передбачає два способи визначення розміру аліментів: 1) у частці від заробітку (доходу) матері, батька дитини та 2) у твердій грошовій сумі. Треба зазначити, що відповідно до ст. 181 СК способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину визначаються за домовленістю між ними. За домовленістю між батьками дитини той із них, хто проживає окремо від дитини, може брати участь у її утриманні в грошовій і (або) натуральній формі.

Увага! За рішенням суду *кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька і (або) у твердій грошовій сумі*. За нині чинним СК визначення розміру аліментів відбувається в частковому відношенні до заробітку (доходу) батьків, однак сам розмір такої частки законом не встановлюється. Він визначається судом у кожному конкретному випадку примусового стягнення аліментів (ст.183 СК). Суд, при визначенні частини заробітку (доходу), стягнутої як аліменти, може варіювати залежно від співвідношення одержуваної суми з прожитковим мінімумом. Мінімальний розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Прожитковий мінімум встановлюється Законом

України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік. У 2018 році прожитковий мінімум на дітей становить: віком до 6 років: • з 01 січня – 1492 гривні, • з 01 липня – 1559 гривень, • з 01 грудня – 1626 гривень; віком від 6 до 18 років: • з 01 січня – 1860 гривень, • з 01 липня – 1944 гривні, • з 01 грудня – 2027 гривень. Якщо стягуються аліменти на 2 і більше дітей, суд визначає єдину частку від заробітку, яка буде стягуватися до досягнення найстаршою дитиною повноліття. Той із батьків або інший законний представник дитини, разом з яким проживає дитина, має право звернутися до суду із заявою про видачу судового наказу про стягнення аліментів у розмірі: на 1 дитину – однієї чверті, на 2 дітей – однієї третини, на 3 і більше дітей – половини заробітку (доходу) платника аліментів. При цьому, розмір аліментів на кожну дитину не повинен перевищувати десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку.

Відповідно до ст.182 СК при визначенні розміру аліментів суд враховує наступні обставини: 1) стан здоров'я та матеріальне становище дитини; 2) стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів; 3) наявність у платника аліментів інших дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина; 4) наявність рухомого та нерухомого майна, грошових коштів; 5) доведені стягувачем аліментів витрати платника аліментів, у тому числі на придбання нерухомого або рухомого майна, сума яких перевищує десятикратний розмір прожиткового мінімуму для працездатної особи, якщо платником аліментів не доведено джерело походження коштів; 6) інші обставини, що мають істотне значення.

Увага! За заявою платника або одержувача **суд може визначити розмір аліментів** не в частці від заробітку (доходу) платника, а **у твердій грошовій сумі**. Це можливо у випадках, якщо платник аліментів має нерегулярний, мінливий дохід, частину доходу одержує в натурі, а також за наявності інших обставин, що мають істотне значення. Такий підхід доцільно застосовувати і в інших випадках, наприклад, якщо відповідач нелегально одержує доходи з різних джерел, у зв'язку з чим їхній загальний розмір складно визначити. Розмір аліментів, визначений судом у твердій грошовій сумі, підлягає індексації відповідно до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення».

З метою отримання безкоштовних правових консультацій та роз'яснень з приводу нарахування та стягнення аліментів в межах реалізації правопросвітницького проекту «Я МАЮ ПРАВО!» батьки можуть звернутися до місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги: Першого харківського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги за адресою: м. Харків, просп. Московський, 27 та Третього харківського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги м. Харків за адресою: просп. Науки, 56, офіс 216 (2-й поверх).

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ ШЛЯХОМ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН ПОРЯДКУ ПРИМУСОВОГО СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗІ СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ

Верховна Рада України прийняла 07.12.2017 Закон № 2234-VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів" (далі – Закон), який спрямований на забезпечення належного виконання рішень щодо стягнення аліментів.

Розроблений за ініціативи та безпосередньої участі Міністерства юстиції [закон #ЧужихДітейНеБуває](#) дає виконавцям низку нових інструментів для стягнення заборгованості з виплати аліментів.

Закон #ЧужихДітейНеБуває запровадив суворі санкції за несплату аліментів. Так, главу 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КпАП) доповнено статтею 183⁻¹ «Несплата аліментів», яка встановлює, що у разі несплати аліментів на утримання дитини, одного з подружжя, батьків або інших членів сім'ї, що призвела до виникнення заборгованості, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання, - тягне за собою виконання суспільно корисних робіт на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин". Відповідно до статті 31⁻¹ КпАП суспільно корисні роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, оплачуваних робіт, вид яких визначає відповідний орган місцевого самоврядування. Вид таких робіт визначатимуть органи місцевого самоврядування. Суспільно корисні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від 120 до 240 годин і виконуються не більше 8 годин, а неповнолітніми - не більше 2-х годин на день. Міністр юстиції України Павло Петренко під час свого виступу в Кабінеті міністрів України 14.03.2018 року наголосив, що у багатьох випадках боржники спеціально не оформлюються на офіційну роботу, щоб не сплачувати аліменти. Для них у законі передбачено новий вид впливу – суспільно корисні роботи, оплата за які буде перераховано на сплату боргу з виплати аліментів.

У випадку, якщо неплатник аліментів ухиляється від виконання суспільно корисних робіт, то згідно із статтею 325⁻⁴ КпАП постановою суду (судді) за поданням органу Державної пенітенціарної служби України, строк невиконаних суспільно корисних робіт може бути замінений адміністративним арештом. Строк арешту визначається з розрахунку, що одна доба арешту дорівнює п'ятнадцяти годинам невиконаних суспільно корисних робіт, але не може перевищувати п'ятнадцяти діб.

Вказаним вище Законом внесені зміни і до Сімейного кодексу України, які передбачають право того із батьків, з ким за рішенням суду проживає дитина, самостійно вирішувати питання щодо тимчасового виїзду дитини за межі України з метою лікування, навчання дитини за кордоном, відпочинку - за наявності довідки, виданої органом державної виконавчої служби, про наявність заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців. Така довідка видається органом державної

виконавчої служби на вимогу стягувача протягом 10 днів і дійсна протягом одного місяця з дня її видачі.

Законом #ЧужихДітейНеБуває внесені зміни до частини 9 статті 71 Закону України "Про виконавче провадження", відповідно до цих змін за наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців, державний виконавець виносить вмотивовані постанови: 1) про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві виїзду за межі України - до погашення заборгованості зі сплати аліментів у повному обсязі; 2) про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві керування транспортними засобами - до погашення заборгованості зі сплати аліментів у повному обсязі; 3) про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві користування вогнепальною мисливською, пневматичною та охолощеною зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, - до погашення заборгованості зі сплати аліментів у повному обсязі; 4) про встановлення тимчасового обмеження боржника у праві полювання - до погашення заборгованості зі сплати аліментів у повному обсязі.

Відповідно до ст. 164 Кримінального кодексу України (далі – КК України) встановлено кримінальну відповідальність за злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання дітей (аліментів), а також злісне ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їх утриманні. Санкція статті передбачає громадські роботи на строк від 80 до 120 годин або арешт на строк до трьох місяців, або обмеження волі на строк до двох років. При цьому під злісним ухиленням від сплати аліментів на дітей слід розуміти будь-які діяння боржника, спрямовані на невиконання рішення суду (приховування доходів, зміну місця проживання чи місця роботи без повідомлення державного виконавця, приватного виконавця тощо), які призвели до виникнення заборгованості із сплати таких коштів у розмірі, що сукупно складають суму виплат за три місяці відповідних платежів.

За словами Міністра юстиції України Павла Петренка, в рамках запровадження нових засобів боротьби зі злісними неплатниками аліментів державними виконавцями Мін'юсту винесено більше 82 тисяч постанов щодо обмеження боржника у праві виїзду за межі України, майже 80 тисяч постанов щодо обмеження боржника у праві керувати транспортними засобами, а також 79 тисяч постанов щодо обмеження боржника у праві користування зброєю та праві на полювання. Окрім цього, більше 7000 боржників оголошено в розшук.

В рамках виконання вимог закону #ЧужихДітейНеБуває запущено публічний реєстр неплатників аліментів, куди потрапляють усі неплатники з боргом понад 3 місяці, не залежно від їхніх статків, соціального становища чи місяця роботи, сформовано окремі групи виконавців, робота яких сфокусована на виконанні судових проваджень саме по виплаті аліментів, створено штаби з моніторингу та контролю за станом виконання органами Державної виконавчої служби Мін'юсту рішень про стягнення аліментів.

ЗАБИРАЮТЬ БІЗНЕС? ВІДБИРАЮТЬ МАЙНО?

Сьогодні в Україні стала найактуальнішою проблема захисту права власності від незаконних захоплень нерухомого майна. Незаконне заволодіння правами на власність стало одним з негативних факторів впливу на інвестиційний клімат в Україні, на впевненість громадян України в майбутньому.

Із практики нашої роботи, відомим фактом є використання державної реєстрації як складової частини для запобігання рейдерським захопленням земель, які підривають основи інвестиційної політики в державі, знищує бізнес, порушує права українських громадян.

З метою мобільного реагування на випадки порушень прав землевласників і землекористувачів, дієвого сприяння захисту їх майнових прав та вжиття превентивних заходів протидії ймовірним рейдерським атакам, а також на виконання протокольного рішення Кабінету Міністрів України від 09.08.2017 року №48 при Харківській ОДА 15 серпня 2017 року був створений відповідний оперативний штаб мобільного реагування.

З метою запобігання та протидії вказаним негативним явищам, Верховною Радою України було прийнято наступні законодавчі акти: Закон України [«Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»](#) від 01.07.2004 № 1952-IV (в редакції від 26.11.2015 № 834-VIII), Закон України [«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державної реєстрації прав на нерухоме майно та захисту прав власності»](#) від 06.10.2016 № 1666-VIII.

Якщо Ви виявили незаконну перереєстрацію нерухомості або бізнесу, незаконне припинення або скасування права власності, у Вас є наступні варіанти дій: написати заяву до правоохоронних органів, написати скаргу до комісії Міністерства юстиції з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації (далі – Комісія), або звернутися до суду. Тобто, у громадян існує можливість оскарження рішень, дій та бездіяльності державних реєстраторів у зазначеній сфері до Міністерства юстиції України.

Раніше була єдина можливість повернути незаконно перереєстровані майно або бізнес – звернутися до суду. Процес міг затягнутися на роки, а предмет спору не завжди повертався до законного власника. Нині існує альтернативний спосіб повернення незаконно відчуженого майна та бізнесу – звернутися до Комісії Мін'юсту.

Як оформити скаргу до Комісії?

1. Подати скаргу до Комісії Мін'юсту у встановлений законом строк (60 днів з моменту прийняття рішення, яке оскаржується або з дня, коли особа дізналася чи могла дізнатися про порушення її прав);

2. Вказати повне найменування (ім'я), місце проживання чи перебування (для фізичних осіб) або місцезнаходження (для юридичних осіб), найменування (ім'я) представника, якщо скарга подається представником;

3. Вказати реквізити рішення державного реєстратора, яке оскаржується;

4. Зазначити зміст оскаржуваного рішення, дій чи бездіяльності та норми законодавства, які порушено, на думку скаржника;

5. Викласти обставини, якими скаржник обґрунтовує свої вимоги;

6. Вказати відомості про наявність чи відсутність судового спору з порушеного у скарзі питання, який може мати наслідком скасування оскаржуваного рішення державного реєстратора та/або внесення відомостей до відповідних реєстрів;

7. Перевірити наявність підпису скаржника або його представника із зазначенням дати складання скарги. У разі подання скарги представником, додати довіреність на представництво інтересів;

8. Додати до матеріалів скарги засвідчені в установленому порядку копії документів, що підтверджують факт порушення прав скаржника внаслідок прийняття рішення про державну реєстрацію (за наявності).

Максимальний строк розгляду скарги – 45 днів. За результатами розгляду скарги Комісія готує висновок, на підставі якого Міністерство юстиції приймає рішення у формі наказу. Рішення надсилається скаржнику протягом трьох робочих днів з дня його прийняття.

Якщо Ви не згодні з рішенням Міністерства юстиції України, Ви маєте право звернутися до суду. Мін'юст не є останньою інстанцією у вирішенні питання захисту порушених прав у сфері державної реєстрації нерухомого майна або бізнесу.

За повідомленням офіційного сайту Міністерства юстиції України з метою подання скарг до Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації слід звертатись за телефонами: (044)-233-65-36, (044)-233-65-19 ; (044)-233-65-22.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ ЗА НЕСВОЄЧАСНУ ВИПЛАТУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ

Заробітна плата є найбільш дійовим інструментом активізації людського фактору і використання трудового потенціалу. Ефективність праці певною мірою визначається існуючою системою заробітної плати. Заробітна плата, як основне джерело доходів працівників, характеризує рівень добробуту всіх членів суспільства. З метою належної організації праці та матеріального стимулювання працівників нормами чинного трудового законодавства України передбачено, що **заробітна плата** - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства, установи, організації і максимальним розміром не обмежується (ст.94 Кодексу законів про працю України).

Відповідно до ст.24 Закону України [«Про оплату праці»](#) від 24.03.1995 № 108/95-ВР заробітна плата виплачується працівникам *регулярно в робочі дні у строки, встановлені колективним договором або нормативним актом роботодавця, погодженим з виборним органом первинної профспілкової організації чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (а в разі відсутності таких органів - представниками, обраними і уповноваженими трудовим колективом), але не рідше двох разів на місяць* через проміжок часу, що не перевищує шістнадцяти календарних днів, та не пізніше семи днів після закінчення періоду, за який здійснюється виплата. У разі, коли день виплати заробітної плати збігається з вихідним, святковим або неробочим днем, заробітна плата виплачується напередодні. Виплата заробітної плати здійснюється за місцем роботи. За особистою письмовою згодою працівника виплата заробітної плати може здійснюватися через установи банків, поштовими переказами на вказаний ними рахунок (адресу) з обов'язковою оплатою цих послуг за рахунок роботодавця.

Згідно із положеннями ст.117 Кодексу законів України про працю (далі – КЗпП) в разі невиклати з вини власника або уповноваженого ним органу належних звільненому працівникові сум у строки, зазначені в статті 116 цього Кодексу, при відсутності спору про їх розмір підприємство, установа, організація повинні виплатити працівникові його середній заробіток за весь час затримки по день фактичного розрахунку. При наявності спору про розміри належних звільненому працівникові сум власник або уповноважений ним орган повинен сплатити зазначене в статті 117 КЗпП відшкодування в тому разі, коли спір вирішено на користь працівника. Якщо спір вирішено на користь працівника частково, то розмір відшкодування за час затримки визначає орган, який виносить рішення по суті спору.

Порушення встановлених термінів виплати заробітної плати, виплата її не в повному обсязі, тягне за собою притягнення до адміністративної відповідальності (ст.41 Кодексу України про адміністративні правопорушення) та накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян - суб'єктів підприємницької

діяльності в певному розмірі неоподаткованого мінімуму доходів громадян, або притягнення до кримінальної відповідальності згідно ст.175 [Кримінального кодексу України](#) за безпідставну невиклату заробітної плати громадянам більш як за один місяць, яка вчинена умисно керівником підприємства, установи або організації незалежно від форми власності чи громадянином - суб'єктом підприємницької діяльності, дане кримінально-каране діяння карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Міністерство юстиції України та територіальні підрозділи Державної виконавчої служби, що утворені при регіональних управліннях юстиції, здійснюють постійну роботу щодо ліквідації заборгованості по заробітній платі. За словами заступника Міністра юстиції Світлани Глущенко, починаючи з 2 квітня 2018 року Міністерством юстиції ведеться активна робота щодо ліквідації заборгованості по заробітній платі та інших виплатах, пов'язаних з трудовими правовідносинами. Для цього було створено регіональні штаби та мобільні групи для стягнення заборгованості по заробітній платі, розроблено технологічну картку для державних виконавців щодо роботи з боржниками, які перебувають у процедурі банкрутства, створено антирейтинги підприємств-боржників у всіх регіонах України, забезпечено постійну взаємодію з органами ДФС, Державною інспекцією з питань праці, Національною поліцією та органами місцевої влади. На Харківщині діє Регіональний штаб з координації, моніторингу та контролю за станом виконання відділами державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Харківській області рішень про стягнення заборгованості по заробітній платі та інших виплат, пов'язаних з трудовими правовідносинами. У межах дії кампанії по стягненню заборгованості з виплати заробітної плати працівники підрозділів Державної виконавчої служби здійснюють виїзди на підприємства, які заборгували своїм працівникам. Працівниками Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Харківській області здійснені виїзди до Харківського приладобудівного заводу ім. Т.Г. Шевченка та Харківського державного авіаційного виробничого підприємства. З метою виконання зведеного виконавчого провадження про стягнення коштів з Харківського державного авіаційного виробничого підприємства «ХДАВП», було звернуто стягнення на рухоме майно боржника, яке зареєстровано за ним, а саме: легкові, вантажні автомобілі та спеціальні автомобілі. Також для стягнення заборгованості з найбільшого в Україні боржника з виплати заробітної плати – Харківського державного авіаційного виробничого підприємства – державними виконавцями описано та арештовано літак АН-24Т. Харківське державне авіаційне виробниче підприємство має борг перед своїми працівниками у розмірі 74,3 млн грн. Підприємство лідує в оприлюдненому Міністерством юстиції рейтингу найбільших боржників з виплат зарплат.

Усі дії державних виконавців у цій сфері направлені на підвищення ефективності виконання рішень про стягнення заборгованості по заробітній платі та інших виплатах, для того, щоб захистити права працівників підприємств.

ЗАХИСТ ПРАВ ЗЕМЛЕВЛАСНИКІВ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧІВ ВІД АГРОРЕЙДЕРІВ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

За ініціативи Міністерства юстиції України та Першого віце-прем'єр-міністра Кубіва С.І. уряд прийняв рішення відновити роботу антирейдерських аграрних штабів у 2018 році. Перший віце-прем'єр-міністр Степан Кубів підкреслив, що минулого року було прийняте рішення Кабінету Міністрів, яке дало можливість забезпечити правову, організаційну й технологічну основу для роботи антирейдерських аграрних штабів.

Міністр юстиції Павло Петренко нагадав, що за 3 місяці роботи у 2017 році штаби розглянули 491 звернення. «Фактично кожне четверте з них стосувалося спроб захоплення майна чи збіжжя. Завдяки роботі штабів проти рейдерів порушили 17 кримінальних справ», - додав Міністр юстиції. Важливою складовою штабів була правопросвітницька робота. Мобільні групи здійснили 1858 виїздів до віддалених сіл та надали консультації 15 тисячам громадян. Очільник Мін'юсту також зауважив, що за попередній період роботи з 15.08.2017 по 15.11.2017 року штаби визначили системні прогалини в законодавстві, які розв'язували руки рейдерам. Проаналізувавши їх, Мін'юст розробив низку ініціатив, які були схвалені Урядом. «Ми ліквідували технічну можливість проводити реєстрацію земельних «ділянок-привидів» та запровадили автоматизовану систему обміну інформацією між земельним кадастром та реєстром нерухомості. Окрім цього, ми запустили сервіс «СМС МАЯК», який дає можливість власнику контролювати будь-які спроби внести зміни до реєстру щодо своєї земельної ділянки», - повідомив Павло Петренко.

Розпорядженням голови Харківської обласної державної адміністрації від 15.08.2017 № 399 з метою забезпечення захисту аграріїв від спроб рейдерських захоплень земель і зібраного врожаю, швидкого й ефективного реагування на будь-які незаконні дії щодо протиправного захоплення майна аграріїв при Харківській обласній державній адміністрації було створено оперативний штаб мобільного реагування на випадки порушень прав землевласників і землекористувачів.

До складу вищезазначеного оперативного штабу увійшли представники Харківської обласної державної адміністрації, Головного управління Держгеокадастру у Харківській області, Головного управління Національної поліції в Харківській області, Прокуратури Харківської області, Головного управління Державної фіскальної служби у Харківській області, Головного територіального управління юстиції у Харківській області, а також представники громадських організацій.

Для належної реалізації вище вказаного рішення уряду на Харківщині у квітні цього року поновлено роботу Антирейдерського аграрного штабу. Метою роботи даного штабу є необхідність оперативного реагування на спроби рейдерських захоплень землі чи збіжжя та забезпечення доступу мешканців найвіддалених населених пунктів до якісної безоплатної правової допомоги, аби кожен житель області, був захищений від незаконних спроб заволодіння його майном.

Саме задля реалізації цієї мети, Головним територіальним управлінням юстиції у Харківській області поновлено роботу мобільних точок доступу до безоплатної правової допомоги. Фахівцями нашого Управління під час виїздів до відділених населених пунктів Харківської області надаються правові консультації на питання, що непокоять громадян. Найбільш актуальними питаннями, з якими звертаються громадяни, є питання щодо порядку укладання та розірвання договору оренди земельної ділянки, оформлення права власності на земельну ділянку, оскарження рішень та дій державних реєстраторів, реєстрації права оренди земельної ділянки тощо.

Також члени Антирейдерського аграрного штабу на Харківщині продовжують роботу за зверненнями, які знаходяться на розгляді та стосуються порушень прав землевласників під час державної реєстрації стосовно їх земельних ділянок, з метою врегулювання їх у позасудовий спосіб.

Таким чином, кількість звернень у сфері державної реєстрації прав на нерухоме майно суттєво збільшилась, оскільки начальник Головного територіального управління юстиції у Харківській області є секретарем відповідного оперативного штабу та значна кількість відповідей на звернення, що надходили на розгляд оперативного штабу, була надана Управлінням державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Харківській області.

ЯК ВИКОНАТИ РІШЕННЯ СУДУ?

Суд ухвалив рішення на Вашу користь, що тепер робити, як його виконати? Виконання рішення суду є невід'ємною частиною права на справедливий суд. Судові рішення є обов'язковими до виконання на всій території України (стаття 124 Конституції). Згідно з положеннями статті 129 Конституції України однією з основних засад здійснення судочинства є обов'язковість судового рішення. Як передбачено нормами Конституції України суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку.

Рішення суду – це акт, ухвалений іменем України, яким закінчується розгляд справи в суді. Судовими рішеннями є: ухвали, рішення, постанови, судові накази. Судові рішення є обов'язковими до виконання на всій території України.

Судове рішення допускається до виконання лише після набрання ним законної сили, тобто після апеляційного розгляду справи або після закінчення строку на апеляційне оскарження.

Судове рішення може виконуватись у добровільному або примусовому порядку. Якщо боржник відмовляється виконувати рішення добровільно, необхідно звернутися до суду, який розглядав справу, із заявою про видачу виконавчого листа. Слід знати, що для того, щоб звернути рішення суду до примусового виконання спочатку потрібно отримати виконавчий лист. За кожним судовим рішенням, яке набрало законної сили, за заявою осіб, на користь яких воно ухвалено, суд видає один виконавчий лист.

Необхідно знати, що виконавчий лист обов'язково має містити:

- 1) назву і дату видачі документа, найменування органу, прізвище, ім'я, по батькові та посаду посадової особи, яка його видала;
- 2) дату прийняття і номер рішення, згідно з яким видано документ;
- 3) повне найменування стягувача та боржника, їх місцезнаходження, дату народження боржника - фізичної особи;
- 4) реєстраційний номер облікової картки платника податків або серію та номер паспорта;
- 5) резолютивну частину рішення, що передбачає заходи примусового виконання рішень;
- 6) дату набрання рішенням законної сили (крім рішень, що підлягають негайному виконанню);
- 7) строк пред'явлення рішення до виконання.

Примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених Законом України “Про виконавче провадження” випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів”.

Державна виконавча служба має свої територіальні підрозділи, що утворені при регіональних управліннях юстиції. Діяльність з примусового виконання рішень у порядку, передбаченому законом, здійснюють державні виконавці, які є представниками влади, діють від імені держави і перебувають під її захистом.

Що робити із виконавчим листом? По-перше, звернутися із заявою до державної виконавчої служби або приватного виконавця. Важливо знати, що виконавчий лист може бути пред'явлений до примусового виконання протягом трьох років. Знайти потрібний підрозділ державної виконавчої служби можна за електронним посланням: https://minjust.gov.ua/str_ust_der, а обрати приватного виконавця на: <https://erpv.minjust.gov.ua>.

Порядок примусового виконання судових рішень регламентовано спеціальним законом – Законом України «Про виконавче провадження».

На сьогоднішній час діє інститут приватних виконавців. Відтепер виконати рішення суду можна легко, зручно, без черг. Які рішення може виконувати приватний виконавець? Усі, крім рішень:

- 1) про відібрання і передання дитини, встановлення побачення з нею або усунення перешкод у побаченні з дитиною;
- 2) за якими боржником є держава, державні органи, Національний банк України, органи місцевого самоврядування;
- 3) за якими боржником є юридична особа, примусова реалізація майна якої заборонена відповідно до закону;
- 4) за якими стягувачами є держава, державні органи;
- 5) адміністративних судів та рішень Європейського суду з прав людини;
- 6) які передбачають вчинення дій щодо майна державної чи комунальної власності;
- 7) про виселення та вселення фізичних осіб;
- 8) за якими боржниками є діти або фізичні особи, які визнані недієздатними чи цивільна дієздатність яких обмежена;
- 9) про конфіскацію майна.

Другим кроком під час Вашого звернення до державної виконавчої служби буде необхідність сплатити авансовий платіж до того органу державної виконавчої служби, куди буде подано виконавчий лист (дивиться: <https://minjust.gov.ua/dep/ddvs/rekviziti-depozitnih-rahunkiv-ta-rahunkiv-dlya-avansovih-vneskiv>) або до приватного виконавця. Розмір внеску: 2 % суми, що підлягає стягненню, але не більше 10 мінімальних розмірів заробітної плати (до 37230 грн).

Авансовий внесок не сплачується у справах щодо: стягнення заробітної плати, поновлення на роботі, пенсійних, соціальних виплат, виплат та піл'г дітям війни, інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, піл'г; відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю фізичної особи; стягнення аліментів; відшкодування майнової та/або моральної шкоди, завданої внаслідок вчинення кримінального правопорушення; у яких стягувачем є державні органи, інваліди війни, інваліди I та II груп, законні представники дітей-інвалідів і недієздатних інвалідів I та II груп, громадяни, віднесені до категорій 1 та 2 осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, у разі їх звернення до органів державної виконавчої служби; у разі виконання рішення Європейського суду з прав людини.

Грошові суми, стягнуті з боржника (у тому числі одержані від реалізації майна боржника), зараховуються на відповідний рахунок органу державної виконавчої служби чи рахунок приватного виконавця. За письмовою заявою стягувача - фізичної особи стягнуті грошові суми

перераховуються виконавцем на зазначений стягувачем рахунок у банку або іншій фінансовій установі чи надсилаються на адресу стягувача поштовим переказом, що здійснюється за його рахунок, крім переказу аліментних сум.

Виконавчі дії провадяться державним виконавцем за місцем проживання, перебування, роботи боржника або за місцезнаходженням його майна.

Якість виконання рішення – пріоритет Міністерства юстиції. Скаргу на державного виконавця можна подати до: начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець (дивиться: https://minjust.gov.ua/str_ust_der), або Міністерства юстиції (його адреса: 01001 м.Київ, вул.Городецького, 13), або до суду.

Скаргу на приватного виконавця можна подати до Міністерства юстиції або суду.

Умисне невиконання рішення суду, що набрало законної сили, або перешкоджання його виконанню карається штрафом від 8500 грн до 17000 грн або позбавленням волі на строк до трьох років.

До особи, що умисно не виконує рішення суду (приховує доходи, змінює місце проживання чи роботи без повідомлення державного чи приватного виконавця) застосовується кримінальна відповідальність відповідно до статті 164 Кримінального кодексу у вигляді громадських робіт до двохсот сорока годин, арешт до шести місяців або обмеження волі до трьох років.

За невиконання законних вимог державного виконавця винні особи несуть адміністративну відповідальність (стаття 188-13 КпАП).